

ความรุนแรงต่อเด็กในสังคมไทย : มรดกทางวัฒนธรรม

สรรพสิทธิ์ คุ้มประพันธ์

ผอ.มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก....ข้อมูล

สุจิตรา แก้วสีนวนเรียบเรียง

ปัจจุบัน "ความรุนแรง" เป็นสิ่งที่ทุกคนสัมผัสได้ในทุกห้วงแห่งของสังคมและก่อให้เกิดความกลัว ความอึดอัด และบรรยากาศของความ ร้าวรานในสังคมทุกระดับชั้นสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะเป็นใครล้วนแล้วแต่ต้องเผชิญกับสภาพความรุนแรงแทบทั้งสิ้นจะมีแต่ผู้ที่แข็งแรงเท่านั้นจะทนและอยู่รอดในสภาวะเช่นนี้ได้

ในกลุ่มของผู้อ่อนแอทั้งหมด เด็ก จัดอยู่ในอันดับต้นๆ ของผู้ที่มีภูมิคุ้มกันอันตรายที่เกิดจากความรุนแรงน้อยที่สุด จากตัวเลขการช่วยเหลือ เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิของมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กในปีพ.ศ. 2542 พบว่ามีเด็กถูกกระทำรุนแรงหรือได้รับผลจากความรุนแรงทั้งสิ้น 162 กรณี เป็น การทำร้ายร่างกาย 19 กรณี การล่วงเกินทางเพศ 120 กรณี และกรณีอื่น ๆ เช่น เด็กเร่ร่อน เด็กขอทาน เด็กมีปัญหาครอบครัว 23 กรณี หากรวมตัวเลขจากหน่วยงานต่างๆ ทั่วประเทศไม่น่าจะมีเด็กต่ำกว่า 1,000 รายที่ถูกกระทำรุนแรง ซึ่งตัวเลขเหล่านี้เป็นเพียงแค่เด็กที่ได้ผ่านเข้ามา ในกระบวนการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เท่านั้น ยังมีเด็กอีก จำนวนมากมายที่ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือและมีเด็ก อีกจำนวนมหาศาล ที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงโดยไม่มีใครรับรู้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กในสังคมไทยมี 3 ระดับ คือ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชุมชน และความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนที่สำคัญที่สุดและมีผลกระทบกับเด็กมากที่สุด คือ การความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว ทั้งกรณีครอบครัว เป็นผู้กระทำเด็ก เสียเอง และครอบครัว เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เกิดความรุนแรงต่อเด็ก โดยแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ การทำร้ายร่างกาย การทำร้ายทางด้านอารมณ์จิตใจ การล่วงเกินทางเพศ และการละเลยทอดทิ้งเด็ก ในสามกลุ่มแรกมักเกิดจากการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครอง ของเด็กเหล่านี้มีชีวิตในวัยเด็ก ที่ไม่ได้รับการดูแล ไม่ได้เรียนรู้กระบวนการการแก้ปัญหา และไม่ได้เรียนรู้วิธีการในการเลี้ยงลูกที่ดีและเหมาะสม หากไม่มีการเข้าไปแทรกแซงหรือช่วยเหลือ ปัญหาก็จะต่อเนื่องสืบทอดกันไปและกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ใช้ความรุนแรงในที่สุด

ต่อมาก็คือกลุ่มครอบครัวที่พ่อแม่มีปัญหาด้านสุขภาพจิต สุขภาพกาย ซึ่งเป็นผลมาจากการที่เคยถูกทำร้าย ทุบตี หรือการถูกล่วงเกินทางเพศมาก่อน ทำให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองในกลุ่มนี้ควบคุมตัวเองได้น้อยมาก และมีอาการใช้ความรุนแรงเป็นธรรมชาติ ซึ่งจะ ทำให้เด็กมีปัญหาด้าน สุขภาพจิตและสืบทอดทางพยาธิสภาพทางจิตที่ผิดปกติและใช้ความรุนแรงต่อเนื่องต่อไป

กลุ่มที่สามเป็นพ่อแม่หรือครอบครัวที่ขาดความรู้ ขาดทักษะในการเลี้ยงดูเด็ก ขาดทักษะในการจัดการปัญหา มีปัญหาพฤติกรรมในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายเซฟติด การเล่นการพนัน การดื่มสุรา และการเที่ยวโสเภณี ทำให้มีปัญหาในการควบคุมตัวเอง และใกล้ชิดกับพวกที่มี ปัญหาสุขภาพจิต คนเหล่านี้มักมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรงโดยไม่คาดฝัน และจะปฏิบัติต่อบุคคล ในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นลูกหรือภรรยา ด้วย ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ เช่น การทำร้ายร่างกาย การข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจากตัวเลขที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กได้รวบรวมนั้นพบว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กมากที่สุดในปัจจุบัน คือ ปัญหาเด็ก ที่ถูกล่วงเกินทางเพศซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านปริมาณและสภาพของปัญหา โดยผู้กระทำล่วงเกินทางเพศ จัดเป็น 4 กลุ่มเช่นกัน กลุ่มแรก เป็นผู้ที่เคยถูกล่วงเกินทางเพศหรือถูกทำร้ายมาก่อนแล้วเกิดโทสะหรือทำให้มีความสนใจทางเพศที่ผิดปกติ และอาจจะรุนแรง ก้าวร้าวจนกระทั่ง กลายเป็นนักข่มขืนกระทำชำเรา(sexual abuser) โดยไม่คำนึงถึงความผิดชอบชั่วดี และสามารถข่มขืนกระทำชำ เราคนทุกคนได้ไม่ว่า แม้แต่ลูก หรือภรรยาของตนเอง

กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่เคยเห็นภาพการข่มขืนกระทำชำเราหรือการล่วงเกินทางเพศใน ครอบครัว(child witness) อาจจะเห็นภาพพ่อกระทำ ลูกสาวหรือว่าสามีกระทำภรรยาแล้วซึมซับกระบวนการเรียนรู้ทางเพศที่ผิดๆมา ทำให้เด็กเหล่านี้เมื่อเติบโตขึ้นจะกลายเป็นนักข่มขืนกระทำชำเรา (sexual abuser) ได้เช่นกัน ทั้งที่พวกเขาเองไม่เคยถูกกระทำมาก่อนเลย

กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มที่มีปัญหาในการควบคุมตัวเอง มักเกิดจากการที่ได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม อาจจะเลี้ยงดูตามใจเกินไป เลี้ยงดูแบบ ปล่อยปละละเลย หรือเลี้ยงดูในลักษณะของการต่อต้านสังคม จึงมีผลทำให้ไม่มีกระบวนการเรียนรู้กฎเกณฑ์ของสังคม

ไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ เพราะฉะนั้นคนในกลุ่มนี้ก็จะไม่คำนึงถึงความผิดชอบชั่วดีจะมีก็แต่ว่าจะกระทำหรือไม่กระทำเท่านั้น และสามารถล่องเินทางเพศ ผู้อื่นได้ง่าย ถ้าหากว่าเขาต้องการ และบัญญัติว่ามีผู้เสียหายอยู่ในบริเวณนั้นก็จะได้ทำทันที

กลุ่มสุดท้ายคล้ายคลึงกับกลุ่มที่สามแต่เป็นคนทั่วไปซึ่งมีอาการเสพติดทางเพศ อันเนื่องมาจากการนิยมเที่ยวหญิงบริการทางเพศหรือ หมกมุ่นในเรื่องเพศ ถ้าหากว่าคนกลุ่มนี้ไม่ได้มีเพศสัมพันธ์กับใครในช่วงที่ต้องการก็จะเกิดอาการหงุดหงิดจนทนไม่ได้ เหมือนอาการ เสียนยาของ ผู้ที่ติดยาเสพติด และหากไปเจอใครที่อยู่ในจังหวัดดังกล่าวพอดีก็จะสามารถกระทำการข่มขืนกระทำชำเราได้เช่นกัน

ความรุนแรงในครอบครัวอีกประการที่อันตรายไม่ยิ่งหย่อนหรืออาจจะมากกว่าความรุนแรงในรูปแบบอื่นๆ คือ การดเว้นการกระทำของ บุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กโดยตรง เช่น พ่อแม่หรือว่าผู้ปกครองลืม หรือไม่ได้ให้ลูกทานอาหาร ตามเวลา การละเลยทอดทิ้ง เมื่อเด็กอยู่นอกบริเวณที่ปลอดภัย (safety zone) การไม่เอาใจใส่เลี้ยงดูเด็กให้เหมาะสมตามวัย สิ่งเหล่านี้ดูเหมือนจะไม่ใช่ความรุนแรง แต่ผลของการดเว้น การกระทำได้ส่งผลอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต จนกระทั่งอันตรายถึงแก่ชีวิตของเด็กได้ และเป็นการเริ่มต้นของการ ที่ทำให้ถูกทำร้าย ร่างกาย ถูกล่องเินทางเพศ และการทำร้ายทางด้านอารมณ์จิตใจ ในบางกรณีอาจทำให้เด็กถูกลักพา ถูกล่อลวงบังคับ ให้เข้าสู่กระบวนการค้า ประเวณี หรือถูกนำไปใช้แรงงานอย่างทารุณ ซึ่งเป็นผลมาจากการปล่อย ปล่อยละเลย ทอดทิ้งหรือขาดความ เอาใจใส่ต่อเด็กแทบทั้งสิ้น

นอกจากนี้ยังมีการใช้ความรุนแรงต่อเด็กในครอบครัวซึ่งเป็นผลกระทบมาจากปัจจัยภายนอกนั้นคือ**ผลกระทบจากสื่อที่มีเนื้อหาและเรื่องราวที่ใช้ความรุนแรง** ทำให้เด็กเกิดความ ตื่นตระหนก หวาดกลัว เช่น หนังสือ หนังสือฆาตกรรม ที่มีการใช้เสียงและภาพทำให้เด็กเกิดความ เครียด ถือเป็นการทำร้ายทางด้านอารมณ์จิตใจ และยังรวมไปถึงสื่อลามกอนาจารที่มีอยู่อย่างเกลื่อนกลาดไม่ว่าจะทางอินเตอร์เน็ต วิดีโอ หนังสือ การ์ตูน เป็นต้น ผลกระทบจากสื่อที่มีความรุนแรงในด้านต่างๆเหล่านี้ เชื่อมโยงกับการแสดงความรุนแรง โดยสังคมต่อเด็ก แต่ผ่านเข้าไปใน ครอบครัวได้ตลอดเวลา

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เห็นได้ชัดเจนในขณะนี้ คือ ปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาด อย่างหนักโดยเด็กถูกบีบบังคับ ให้เป็นทั้งผู้เสพ และผู้ค้า การมีแก๊งค์อาชญากรรมทางเพศหรือ อาชญากรรมอื่นๆมาผสมอยู่ในชุมชนโดยยังไม่มีระบบดูแลความปลอดภัย และจัดการกับ บุคคลเหล่านี้ซึ่ง พร้อมทั้งจะก่ออันตรายให้เด็กตลอดเวลา การรังแกกันระหว่างเด็กด้วยกันเองโดยเด็กที่แข็งแรงกว่าหรือโต กว่ารังแกเด็กที่เล็กกว่า ไม่ว่าจะเป็นการทำ ร้ายทารุณ การล่องเินทางเพศ หรือการทำร้ายทางด้านอารมณ์จิตใจ ในโรงเรียนครูบางคนสามารถทำ ความรุนแรงต่อเด็ก โดยแฝงตัวไปกับภาร การลงโทษ ทั้งการทำร้ายร่างกาย การทำร้ายทางด้านอารมณ์จิตใจ พบว่าหลายๆกรณีที่เด็กถูกล่อลวงเินทางเพศ และยังมีบุคคลอื่นๆ อีกที่ใกล้ชิด เด็กสามารถก่อ อันตรายให้กับเด็กได้ตลอดเวลาเช่น พระ ญาติ หรือพี่เลี้ยงเด็ก เป็นต้น

ความรุนแรงในสังคมเป็นความรุนแรงโดยระบบโครงสร้างและบางกรณีกลายเป็นความรุนแรงที่ฝังรากลึกจนยากที่จะเยียวยา เช่น การแพ็คดอกในระบบการศึกษาซึ่งส่งผลต่ออารมณ์จิตใจของเด็กอย่างมากตัวอย่างมีให้เห็นมากมาย อาทิกรณีของเด็กที่ผิดหวังจากการสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงแล้วตัดสินใจฆ่าตัวตายการมีระบบการเรียนการสอนที่กดดันให้เด็กทำคะแนนสูง แต่ไม่ได้ทำให้เด็กเกิดการ เรียนรู้ระบบการคว่ำบาตรเมื่อเด็กทำอะไรไม่เหมือนคนอื่นทั้งจากเด็กด้วยกันเองและผู้ใหญ่ที่มักมองว่าเด็กเป็นตัวปัญหา รวมไปถึงสังคมที่ขาดความ ปลอดภัย ขาดการคุ้มครอง-สวัสดิภาพในชีวิตประจำวันสำหรับเด็กไม่ว่าจะเป็นระบบสาธารณสุขโรค เช่น ถนนหนทาง รถโดยสาร อาหาร วัตถุอันตรายต่างๆ ฯลฯ ทุกอย่างทับถมและเข้าถึงเด็กได้ตลอดเวลาโดยขาดระบบ การป้องกันและการดูแล ที่ดี ข้อพิพาทของคำกล่าวนี้พิจารณาจาก จัดสรรงบประมาณ แผ่นดินที่พบว่ามีการกระจายหรือการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสร้างสวัสดิภาพ ความปลอดภัย หรือส่งเสริมพัฒนาการสำหรับ เด็กน้อยมาก

แนวโน้มความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กในสังคมไทยอยู่ในจุดอันตรายที่สุด เมื่อความรุนแรงในครอบครัว ยังไม่มีกลไกใดๆ ที่จะเข้าไปยับยั้ง แทรกแซง อัตราการเติบโตของประชากรในกลุ่มที่เป็นปัญหามีจำนวนสูงกว่าประชากรที่ไม่เป็นปัญหา ปัจจัยภายนอก ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ การเติบโตของธุรกิจการค้าประเวณีหรือธุรกิจการค้ายาเสพติดที่เป่งบานอย่างเต็มที่ ทำให้มองไม่เห็นหนทางสว่างสดใสสำหรับเด็กแม้แต่น้อย ทางเดียวที่พอจะยับยั้งหรือชะลอความรุนแรงได้ในขณะนี้ คือ การร่วมมือกันในทุกระดับของสังคม ทั้งในระดับโครงสร้าง ระดับแนวคิด และ ระดับ การปฏิบัติการที่จะต้องมาร่วมระดมสรรพกำลังและทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม มิเช่นนั้นแล้วมรดกทางวัฒนธรรมที่เชื่อว่าความรุนแรงก็จะทำร้ายเด็กและอยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป

การรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ
: ความร่วมมือระหว่างภาคีรัฐกับองค์กรเอกชน

ธนวิ ทวีสิน
มูลนิธิเพื่อนหญิง

นิยามความรุนแรงต่อสตรี

ทุก ๆ วันที่ 25 พฤศจิกายน ของทุกปี นับแต่ปี 2538 ถือเป็นวันยุติความรุนแรงต่อสตรี ที่องค์การสตรีทั่วโลกร่วมจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงต่อผู้หญิง เพื่อเป็นการรำลึกถึงผู้หญิงนักต่อสู้ชาวโดมินิกัน 3 คน ที่ถูกลอบสังหารอย่างทารุณ โดยผู้นำเผด็จการเมื่อปี พ.ศ.2503 วันยุติความรุนแรงต่อสตรีจึงถูกกำหนดขึ้นมา คำนิยามเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีจึงถูกหยิบยกขึ้นมาพูดคุย เพื่อกำหนดทิศทางและแนวนโยบาย ทั้งในระดับเวทีสากลและระดับชาติ อาทิเช่น

ปฏิญญาสากลว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี

องค์การสหประชาชาติได้ทำการประกาศปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี ในเดือนธันวาคม 2538 ปฏิญญาสากลนี้ได้ให้ความหมายของ ความรุนแรงต่อสตรี หมายถึง การกระทำใดๆ ที่เป็นความรุนแรงทางเพศ ซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดการทำร้ายทางร่างกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ เป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้งการขู่ข่มขู่คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและในชีวิตส่วนตัว นอกจากนี้ยังได้แบ่งประเภทของความรุนแรงต่อสตรี ดังนี้

- (ก) ความรุนแรงต่อร่างกาย ความรุนแรงทางเพศ และจิตใจที่เกิดขึ้นในครอบครัว การทุบตี การทารุณกรรมทางเพศต่อเด็กผู้หญิงในบ้าน ความรุนแรงอันมีเหตุมาจากของหมั่นที่ฝ่ายหญิงให้กับครอบครัวสามี การข่มขืนโดยคู่สมรส การขลิบอวัยวะเพศสตรี และข้อปฏิบัติตามประเพณีต่าง ๆ อันเป็นอันตรายต่อสตรี ความรุนแรงที่ไม่ได้เกิดจากคู่สมรส และความรุนแรงที่เป็นการหาประโยชน์จากสตรี
- (ข) ความรุนแรงต่อร่างกาย ทางเพศและจิตใจที่เกิดขึ้นภายในชุมชนทั่วไป รวมถึงการข่มขืนการ ทารุณกรรมทางเพศ การลวนลามทางเพศ การข่มขู่ในสถานที่ทำงานในสถานบันการศึกษา และสถานที่ต่าง ๆ การค้าหญิงและการบังคับให้ค้าประเวณี
- (ค) ความเพิกเฉยของรัฐต่อความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงที่เกิดทางร่างกาย ทางเพศ และจิตใจ ในปฏิญญานี้ ระบุหน้าที่ของรัฐโดยละเอียด เช่น การออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้หญิงที่ประสบปัญหา มีมาตรการป้องกันแก้ไขมิให้เกิดปัญหานี้ในสังคม รวมถึงบริการทางสังคม บริการทางด้านสุขภาพ การฟื้นฟูรักษาสภาพร่างกายและจิตใจของผู้หญิงที่ประสบปัญหา และที่สำคัญคือให้รัฐจัดเตรียม งบประมาณเพื่อจัดหาทรัพยากรที่เพียงพอในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขจัดความรุนแรงต่อสตรี เป็นต้น

ความรุนแรงต่อสตรีเป็นอุปสรรคหนึ่งที่เกิดขวางการบรรลุเป้าหมาย ความเสมอภาค การพัฒนาและสันติภาพ ความรุนแรงต่อสตรีเป็นทั้งการละเมิด และทำลายหรือเพิกถอนการที่สตรีจะได้รับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

แผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรีการประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องสตรี ครั้งที่ 4 กันยายน 2538 ที่กรุงปักกิ่ง

ในการประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องสตรีครั้งที่ 4 ขององค์การสหประชาชาติ ณ กรุงปักกิ่ง ความรุนแรงต่อสตรี เป็นประเด็นสำคัญประเด็น หนึ่งในแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี ซึ่งมีการระบุชัดเจนถึงภาระหน้าที่ของรัฐบาลในการใช้มาตรการ ในการป้องกันและขจัดความรุนแรงต่อสตรี ตลอดจนรัฐบาลท้องถิ่น และองค์กรชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนสถาบันการศึกษา ภาคเอกชนภาค รัฐ และสื่อมวลชน ผู้หญิงจะต้องได้รับความคุ้มครองจากความรุนแรงทุกรูปแบบ โดยพ้นไปจากการกล่าวอ้างว่าเป็นประเพณีหรือธรรมเนียมปฏิบัติอีกต่อไป เนื่องจากในแผนปฏิบัติการฯ ได้ระบุว่ารัฐบาลจะต้อง ประณามการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงโดยละเว้นจากการอ้างประเพณี ขนบธรรมเนียมหรือศาสนาใด ๆ และมุ่งขจัดความรุนแรง ตามที่ระบุไว้ในปฏิญญา ว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี

สำหรับในเวทีระดับชาติของไทยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้ให้การคุ้มครองสตรีและเด็ก ใน มาตรา 53 " เด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ จากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม "

มาตรา 80 " รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน "

สถานการณ์ความรุนแรงของผู้หญิงไทย

ปัจจุบันปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กมีความรุนแรงและสลับซับซ้อนมากขึ้น เป็นที่น่าวิตกในสังคมไทย รูปแบบความรุนแรงที่เกิดขึ้นที่เห็นได้ชัดเห็น ได้แก่ การถูกละเมิดทางเพศ การถูกกระทำความรุนแรงจากบุคคลในครอบครัว การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ถูกหลอกลวงมาค้าประเวณี เป็นต้น ความรุนแรงดังกล่าวไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและเด็กทั้งร่างกายและจิตใจเท่านั้น แต่ยังสร้างความเสียหายแก่สังคมโดยรวม

ความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงและเด็กที่มีแนวโน้มสูงขึ้นนี้ ชี้นำได้จากสถิติขององค์กรต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ได้สรุปสถิติความผิดเกี่ยวกับเพศในช่วง พ.ศ.2528-2538 มีจำนวน 31,736 คดี หรือเฉลี่ยวันละ 9 คดี ปัจจุบันเฉลี่ยวันละ 10 คดี

จากการรวบรวมข่าวชมชื่นและอนาจาร จากหนังสือพิมพ์ 5 ฉบับ ได้แก่ มติชน ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และกรุงเทพธุรกิจ ระหว่าง มกราคม-มิถุนายน 2542 มีจำนวน 112 กรณี เป็นกรณีชมชื่นมากที่สุด 68% รองลงมาคือข่มขืน 12% ชมชื่นและฆ่า 11% และยังพบว่าผู้กระทำผิด และผู้ถูกกระทำส่วนใหญ่มีอายุน้อยลง คืออยู่ระหว่างอายุ 16-25 ปี และ 0-15 ปี ตามลำดับ

มูลนิธิเพื่อนหญิงได้รวบรวมสถิติตั้งแต่ปี 2525-2542 จากการช่วยเหลือของมูลนิธิเพื่อนหญิง รวม 67,850 ราย 65% เป็นเรื่องความรุนแรงในครอบครัว 25% ภัยทางเพศ 10% ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีผู้หญิงและเด็กที่เดือดร้อนมาขอความช่วยเหลือในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา จำนวน 43,000 ราย เป็นที่ยอมรับกันว่าสถิติต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ของความรุนแรงที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจาก

1. สังคมไทยโดยรวมยังมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องต่อปัญหาความรุนแรง เช่น การให้น้ำหนักในเหตุ ของปัญหาไปยังที่ตัวผู้หญิงเป็นหลัก เช่น การทำตัวไม่เหมาะสม การไม่เป็นกุลสตรี การไม่ระมัดระวังตัวเอง เหล่านี้เป็นทัศนคติที่ทำให้ผู้หญิงที่ถูกทำร้ายรู้สึกผิด อับอาย จึงไม่กล้าเปิดเผยต่อผู้อื่น หรือร้องทุกข์เพื่อพิทักษ์สิทธิของตนเอง
2. กลไกของรัฐที่ให้ความคุ้มครองพิทักษ์สิทธิของประชาชนยังขาดความเข้าใจต่อสิทธิสตรีไม่ให้ความสำคัญ และเพิกเฉยต่อการให้ความช่วยเหลือ คุ้มครอง เช่น การมองว่าเรื่องครอบครัวเป็นเรื่องผิวเผิน จึงทำให้ผู้หญิงหลายคนต้องกลับไปแก้ปัญหาด้วยตัวเอง เช่น การฆ่าตัวตาย หรือ ไม่ก็ฆ่าสามี ผู้หญิงหลายคนจึงตกอยู่ในสภาพเป็นผู้ต้องหาฆ่าคนตายโดยไม่ได้ตั้งใจ ต้องติดคุกและรับโทษตามกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อลูกที่ขาดคน ดูแลกลายเป็นปัญหาสังคมในระยะยาว หรือ แม้กระทั่งกรณีของหญิงโสเภณีเมื่อมาร้องทุกข์ ตำรวจบางพื้นที่ก็มีท่าทีดูถูกเหยียดหยาม และไม่ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร เหล่านี้เป็นเหตุให้ผู้หญิงจำนวนมากไม่ไปแจ้งความร้องทุกข์ เพราะเห็นว่าไม่เกิดประโยชน์ ทำให้ผู้กระทำผิดมีความผิด

ได้ ถูกลำตัวมาลงโทษตามกระบวนการทางกฎหมาย ยังผลให้ผู้กระทำผิดมีทัศนคติที่คิดว่า การข่มขืน การทุบตีภรรยา การล่อลวงและ การซื้อขาย ประเวณี เป็นสิ่งที่กระทำได้โดยไม่ต้องรับโทษ ตามกฎหมาย ผู้หญิงและเด็กส่วนมากจึงไม่ได้ รับการคุ้มครองสิทธิตามหลักการของรัฐธรรมนูญ และ อนุสัญญาว่าด้วยเรื่องสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการ ขจัด การเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ตามที่รัฐบาลไทยได้ลงนามไว้

3. ทัศนคติของสังคมไทยยังขาดการเคารพในเนื้อตัวร่างกายของสตรี และมองว่าร่างกายของสตรีเป็นวัตถุทางเพศ ที่สามารถ ตอบสนองต่อ ความต้องการทางเพศ หรือการระบายออกในความเครียดหรืออำนาจที่เหนือกว่า ในรูปแบบของการบังคับ คำประเวณี การแสว การลวนลาม การ ข่มขืนกระทำชำเรา การประกวดนางงาม การใช้ร่างกายของผู้หญิงเผยแพร่ผ่าน สื่อในรูปแบบสื่อลามกอนาจาร ภาพนู้ด เหล่านี้คือรากเหง้าของ วัฒนธรรมที่ยังปกคลุมในสังคมไทย และมีผลต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงที่นับวันจะมีความรุนแรงซับซ้อนจนยากแก่การแก้ไข

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับองค์กรสตรีในการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมใหม่

จากสภาพของปัญหาที่นับวันจะรุนแรงสูงขึ้น องค์กรสตรีในเมืองไทยจึงได้มีการร่วมมือกันเพื่อการรณรงค์ต่อปัญหาความรุนแรง ในรูปแบบ ของคณะทำงานเพื่อสิทธิมนุษยชนของสตรี ซึ่งประกอบไปด้วย มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิผู้หญิง ศูนย์พิทักษ์สิทธิ หญิงบริการ มูลนิธิศูนย์ฮอตไลน์ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กลุ่ม บุรณาการแรงงานสตรี เครือข่ายผู้หญิงกับ รัฐธรรมนูญ กลุ่มอัยจารี คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา ชุมชนริมทาง รถไฟสายท่าเรือ และกลุ่มเยาวชนไม่ขีดไฟ

เพื่อให้ปัญหาความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยได้รับการแก้ไขในฐานะที่รัฐบาลไทยได้แสดงเจตนารมณ์ และมีพันธะสัญญา ตามแผนปฏิบัติ การเพื่อความก้าวหน้าของสตรี รัฐบาลจึงควรนำแนวทางจากแผนปฏิบัติการนี้มาสู่การปฏิบัติอย่างเร่งด่วน โดยมี ประเด็นสำคัญ ตามแผนปฏิบัติการดังนี้

1. จัดให้มีบ้านพักและการบรรเทาทุกข์แก่เด็กหญิงและสตรี ที่ได้รับความรุนแรง รวมทั้งบริการทางการแพทย์ การให้คำ บริหารด้านจิตวิทยา และอื่น ๆ ตลอดจนความช่วยเหลือที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้สามารถเลี้ยงดูตนเองได้
2. รัฐควรจัดให้มีการศึกษาภาพรวมปัญหาความรุนแรงต่อสตรีเนื่องจากการขาดข้อมูล สถิติที่มีการจำแนกรายละเอียด ตามเพศทำให้ยาก ที่จะกำหนดโครงการและการติดตามการเปลี่ยนแปลง
3. รัฐควรจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ ตลอดจนทรัพยากรในชุมชน เพื่อให้ในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการขจัดความรุนแรง ต่อสตรี
4. พัฒนาโครงการและกระบวนการให้การศึกษาและยกระดับจิตสำนึกว่า การใช้ความรุนแรงต่อสตรี จัดเป็นอาชญากรรม อย่างหนึ่ง และเป็น การละเมิดสิทธิมนุษยชนของสตรี โดยเฉพาะแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
5. จัดให้มีการศึกษาอบรมให้ข้อมูลแก่เด็กหญิงและเด็กชาย และสมาชิกในสังคมให้รับรู้ถึงผลกระทบอันเกิดจากความรุนแรงในครอบครัว ในชุมชนและในสังคม สอนวิธีการสื่อสารโดยไม่ต้องใช้ความรุนแรงและส่งเสริมการฝึกอบรมแก่ผู้เสียหาย หญิงและเด็ก ให้สามารถป้องกันตนเอง จากความรุนแรงได้
6. ยกย่องระดับสำนักของสื่อมวลชนในเรื่องความรับผิดชอบที่จะส่งเสริมภาพลักษณ์ของสตรี และบุรุษที่ต่างออกไปจากแบบแผนเดิม ๆ รวมทั้ง ขจัดรูปแบบการนำเสนอของสื่อมวลชนที่นำไปสู่ความรุนแรง และให้สื่อมวลชนร่วมมือบทบาทในการ ให้ข้อมูล แก่ประชาชน ถึงสาเหตุและผลของ ความรุนแรงต่อสตรี

จากการผลักดันขององค์กรสตรีมาเป็นเวลา 5 ปี ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบายหลายส่วน เช่น การจัดทำโครงการนำร่องพนักงาน สอบสวนหญิงของกรมตำรวจ ซึ่งระยะเริ่มแรกแต่งตั้งเพียง 15 คน ประจำ 3 สถานีคือ สน.ตลิ่งชัน สน.บางนา และสน.บาง ซื่อ ต่อมาในปี 2542 เพิ่ม มาอีก 21 คน โดยกระจายไปยังจังหวัดหัวเมือง จ.สงขลา 2 คน เชียงใหม่ 2 คน หลังจากนั้นในปี 2540 กรม ตำรวจก็ได้ริเริ่มโครงการนักเรียน นายร้อยและนักเรียนพลตำรวจสมัครสมัคร โดยประสานงานร่วมกับองค์กรด้านสตรีและเด็กในการร่วม

ฝึกอบรมแนวคิดและทักษะ การช่วยเหลือ สตรีและเด็กในภาวะวิกฤตให้กับนักเรียนนายร้อยและพลตำรวจ รุ่นละ 1 อาทิตย์ พร้อมการ ประเมินผลร่วมกันเพื่อพัฒนาโครงการ ดังกล่าว ให้ เป็นโครงการในระยะยาวขณะนี้ได้ผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว 3 รุ่น และในปี 2542 คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2542 มีมติว่า

1. เห็นชอบมาตรการแก้ไขปัญหามารยาทรุนแรงต่อสตรี และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามมาตรการ ดังกล่าว ตาม ที่สำนักงานปลัด สำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ โดยให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ) ติดตาม ผลการดำเนินงานด้วย ทั้งนี้ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติรับข้อสังเกตของ คณะรัฐมนตรีไปพิจารณาดำเนินการ ดังนี้
 - 1.1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งทำหน้าที่สอบสวน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และให้ กระบวนการสอบสวนเกี่ยวกับปัญหามารยาทรุนแรงที่เด็กและสตรีประสบมีประ สิทธิภาพยิ่งขึ้น
 - 1.2 สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรเข้มงวดกวดขันในการป้องกันและปราบปรามโศกนาฏกรรมเด็ก
2. เห็นชอบให้กำหนดเดือนพฤศจิกายนของทุกปี เป็น "เดือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี" และขอความร่วมมือ ไปยังหน่วยงาน ของรัฐที่เกี่ยวข้องผลักดันตามนโยบายดังกล่าว

ร่วมรณรงค์ให้ชุมชนปลอดความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก

ปัจจุบันได้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล แต่ปัญหา ความรุนแรง ที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงและเด็กดูเหมือนว่ายังไม่ลดลง กลับทวีความรุนแรงมากขึ้น

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปัญหานี้ดำรงมาจนถึงทุกวันนี้คือทัศนคติและค่านิยมที่มองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ เป็นเพศที่อ่อนแอกว่า อีกทั้งเห็นว่า ปัญหาเหล่านี้เป็นเรื่องส่วนตัว เป็นเรื่องภายในครอบครัว เป็นเรื่องไม่ร้ายแรงไม่ว่าจะเป็น พฤติกรรมของบุคคล ทั้งที่มี หน้าที่เกี่ยวข้องหรือไม่ เกี่ยวข้อง รวมถึงตัวบทกฎหมายในปัจจุบันที่ไม่ถูกบังคับใช้อย่างจริงจัง

ทุกคนในสังคมและชุมชนต้องมีส่วนร่วมปกป้อง พิทักษ์ผู้หญิงและเด็ก

ตัวเรา

ไม่เป็นผู้กระทำรุนแรงหรือใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญา โดยการเคารพในเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิง ไม่ทุบตี ช่มชู้ เชื่อมั่นและ เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าหญิงหรือชายเมื่อพบพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ความรุนแรงช่วยระงับหรือแจ้ง เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ครอบครัว

สร้างสายสัมพันธ์ที่อบอุ่นภายในครอบครัว

พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกหลานในการใช้สติและเหตุผลในการแก้ปัญหา รับผิดชอบร่วมกัน ไม่นอกใจคู่ครอง

โรงเรียน

มีหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับสิทธิสตรี

ครู อาจารย์ให้ความสำคัญปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงและเด็ก และเป็นที่ยังยามมีปัญหาได้

ครู อาจารย์ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ไม่ใช้สถานภาพความเป็นครูล่วงละเมิดทางเพศนักเรียน

สถานีตำรวจ

มีพนักงานสอบสวนหญิง และห้องสอบสวนเฉพาะ ประจำทุกสถานี

เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอคติทางเพศ และมีความตระหนักถึงการกระทำรุนแรงต่อผู้หญิงว่าเป็นอาชญากรรม มีความผิดตามกฎหมายอาญา

โรงพยาบาล

มีศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กในภาวะวิกฤตที่ให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง และทำงานแบบสหวิชาชีพ

วัด

เป็นที่กล่อมเกลาคิดใจให้หยุดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา และเป็นที่พึ่งของคนในชุมชน

องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มผู้หญิงต่าง ๆ มีงบประมาณช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่ได้รับความรุนแรง มีกลไกเฝ้าระวังความรุนแรงที่เกิดขึ้น

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

อุษา เลิศศรีสันต์

มูลนิธิผู้หญิง

ปัจจุบัน มีข้อมูลจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกรายงานว่า ผู้หญิงในทุกสังคมและวัฒนธรรม ต้องเผชิญกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จึงมี การยอมรับว่า ปัญหานี้เป็นปัญหาสากล และเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการละเมิดสิทธิมนุษยชน

แต่ในสังคมไทย คนส่วนใหญ่ยังคงมองว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในครอบครัว เป็นเพียงเรื่องส่วนตัว ที่คนภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว หรือเป็นเพียงเรื่องธรรมชาติเช่นลึนกับพันที่ต้องกระทบกัน ทั้งที่ในความเป็นจริง หญิงไทยต้องได้รับบาดเจ็บ ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ถูกกระทำความรุนแรงจากสามีหรือคนรัก มิได้แตกต่างจากสภาพปัญหาของผู้หญิงในประเทศอื่น ๆ เลย

หลายสิบปี ที่ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเพียงอาชญากรรมที่ซ่อนเร้นในครัวเรือน จนกระทั่ง กลุ่มผู้หญิง ได้เริ่มตั้ง บ้านพักผู้หญิง ขึ้นเป็นแห่งแรก เพื่อเป็นที่พักพิงแก่ผู้หญิงและเด็กที่ถูกทุบตีทำร้ายในครอบครัว โดยเริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 - พ.ศ.2535

จากการทำงานของบ้านพักผู้หญิง พบว่า ปัญหานี้มิใช่เป็นเพียงเรื่องลึนกับพัน แต่เป็นการทารุณกรรม ผู้หญิงที่เป็นเหยื่อของความรุนแรงจากสามี อยู่ในสภาพหัวแตก แขนหัก คางยุบ ร่างกายเต็มไปด้วยบาดแผลของการถูกฟัน ถูกทุบตี (1) ผลจากการสำรวจความคิดเห็น จาก แบบสอบถามผู้หญิงอาชีพต่างๆ ๑๕๐ คน ประมาณ ร้อยละ ๕๐ เคยถูกสามีหรือคนรักทุบตีมาก่อน และผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนเห็นว่า ควรจะมี บ้านพักผู้หญิงสำหรับผู้หญิงที่ถูกทุบตีจากสามี

รายงานจำนวนผู้เดือดร้อนที่มาขอความช่วยเหลือจากบ้านพักผู้หญิงเนื่องจากได้รับความรุนแรงจากสามีหรือคนรัก ระหว่างเดือนมกราคม 2530 - ธันวาคม 2531 มีจำนวนถึง 878 ราย

รายงานสภาพปัญหาของผู้เดือดร้อนที่เข้าพักบ้านพักฉุกเฉิน ในรอบ 20 ปี ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี (2517-2541) ในจำนวนกว่า สี่หมื่นราย พบว่า ร้อยละ 28 เป็นผู้หญิงที่ประสบปัญหาครอบครัว ในปี ๒๕๔๑ มูลนิธิผู้หญิง

รายงานการให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงจากสามี ๘๓ ราย จากผู้เดือดร้อนทั้งสิ้น ๓๗๓ ราย ในจำนวนดังกล่าวเป็นผู้หญิงที่ถูกทุบตีทำร้ายร่างกาย ๓๑ ราย ถูกทอดทิ้งให้ไร้ภาวะครอบครัวเพียงลำพัง ๒๔ ราย มีปัญหาเนื่องจากสามีมีภรรยาน้อย ๑๔ ราย มีปัญหาสิทธิในการเลี้ยงดูบุตร ๖ ราย ถูกสามีขู่ว่าจะพาไปขาย ๑ ราย และรายงานจาก มูลนิธิเพื่อนหญิง ระหว่างเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2542 มีผู้หญิงประสบปัญหาครอบครัว 61 ราย จากผู้เดือดร้อนทั้งหมด 140 ราย

ในปัจจุบัน ยังไม่มีตัวเลขสถิติอย่างเป็นทางการของอัตราหญิงไทยที่ถูกกระทำทารุณซึ่งทำร้ายจากสามีหรือคนรัก แต่ก็มีรายงานการศึกษาวิจัย เรื่องความรุนแรงในครอบครัวต่อผู้หญิงในประชากรบางกลุ่ม ซึ่งผลการศึกษานับเป็นประจักษ์พยานยืนยันได้ว่า ความรุนแรงในครอบครัว เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในสังคมไทย

มีรายงานการศึกษาเรื่องความรุนแรงในครอบครัว รวบรวมจาก โรงพยาบาลศิริราช ศูนย์สืบทอดวิชาจิต กรมประชาสงเคราะห์ บ้านพักผู้หญิง บ้านพักฉุกเฉิน และกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2532 พบว่า ในจำนวนผู้ถูกทำร้ายในครอบครัว 128 ราย เป็นผู้หญิงร้อยละ 78.12 หรือ 100 ราย

การศึกษากับกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ 400 ราย ที่มาฝากครรภ์ ณ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 1 กระทรวงสาธารณสุข ของ ดนยา ธนอุดม (2539) พบว่ามีผู้หญิงถูกทำร้ายร่างกายจากสามี ร้อยละ 12 และถูกทำร้ายทางจิตใจ ร้อยละ 22.5 (9) การศึกษาปัญหานี้ ของนิจวรรณ วีรวัฒน์อม ยังพบ อีกว่า สตรีอายุ 15-44 ปี ที่มารับบริการจากโรงพยาบาลชัยนาท จำนวน 400 คน ร้อยละ 68.8 ให้สัมภาษณ์ว่า เคยถูกทำร้ายทางจิตใจ รองลงมาคือ การทำร้ายร่างกายและทางเพศ โดยการทำร้ายร่างกายและจิตใจ เกิดจากการกระทำของสามี มากที่สุด

นอกจากนี้ ยังมีรายงานข่าวความรุนแรงในครอบครัวทางหน้าหนังสือพิมพ์ มีผู้หญิงได้รับความกระทบกระเทือนทั้งทางร่างกายและจิตใจ ได้รับบาดเจ็บ ตลอดจนเสียชีวิตจากการกระทำของสามีหรือคนรักเป็นจำนวนมาก รวมถึงข่าวของผู้หญิง ที่จำทนกับสภาพความรุนแรงมาเป็น เวลานานจนไม่สามารถทนต่อไปได้อีก จึงใช้ความรุนแรงตอบโต้การกระทำของสามี จนกระทั่งสามีได้รับบาดเจ็บบ้าง หรือเสียชีวิตในที่สุด

แต่ภาพความโหดร้ายที่ปรากฏเป็นข่าวเหล่านี้ กลับส่งผลให้คนส่วนใหญ่เชื่อว่า ผู้ชายที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นพวก ที่มีความผิดปกติทางจิต เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนระดับล่าง หรือเป็นเฉพาะพวกติดเหล้า ติดการพนัน หรือติดยาเสพติด เป็นต้น

จากประสบการณ์การทำงานขององค์กรผู้หญิง พฤติกรรมสามีที่ทุบตีทำร้ายภรรยา เกิดขึ้นกับครอบครัวทุกชนชั้น ทุกอาชีพ และผู้ชายที่ทุบตีภรรยาก็ไม่ได้ติดเหล้า เล่นการพนัน หรือติดยาเสพติดเสมอไป

ความรุนแรงต่อผู้หญิงโดยละเว้นจากการอ้างประเพณี ขนบธรรมเนียมหรือศาสนาใด ๆ และมุ่งขจัดความรุนแรง ตามที่ระบุไว้ในปฏิญญา ว่าด้วย การขจัดความรุนแรงต่อสตรี

ในการอธิบายพฤติกรรมของผู้ชายที่กระทำความรุนแรงต่อภรรยา นั้นจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่า สังคมไทยมีความเชื่อที่ว่า ผู้ชายเป็นเพศที่เข้มแข็ง เป็นหัวหน้า เป็นผู้นำครอบครัว ดังนั้นจึงมีอำนาจเหนือภรรยาได้ การใช้ความรุนแรงในครอบครัว จึงเป็นผลพวงของระบบครอบครัวที่ให้สิทธิและอำนาจแก่ชายในการปกครองเมียและลูก ให้สามารถใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไขจัดการปัญหาต่างๆ

บ้านพักผู้หญิง ได้ประเมินสภาพของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัวไว้ว่า หมายถึง "ผู้หญิงที่ถูกสามีหรือคนรัก กระทำ การทารุณกรรมทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการข่มขู่ก่อนลงมือทำร้าย"

รูปแบบการทำร้ายผู้หญิงมีตั้งแต่ การตบ ทุบตี ทุบที่ศีรษะ ทั้งที่ใช้อาวุธและไม่ได้ใช้ จิกผมแล้วลากไปรอบๆ บ้าน เตะ ต่อย จับศีรษะไขกกับ พื้นหรือฝาผนัง ใช้น้ำร้อนหรือน้ำร้อนลวกตามตัว รวมถึงการทารุณกรรมทางเพศจากสามี

นอกจากการทำร้ายทางร่างกายแล้ว ยังมีกรกระทำทารุณกรรมทางด้านจิตใจ เช่น ข่มขู่ด้วยอาวุธ จงใจกักขังไว้ในห้อง คำว่าลบหลู่ดูแคลน บอกแกผู้หญิงใจเสาะ ปัญญาอ่อน เป็นหญิงแพศยาพยายามให้ผู้หญิงอยู่อย่างโดดเดี่ยว ห้ามมิให้ผู้หญิงพบปะพูดคุยกับญาติพี่น้อง หรือ เพื่อนข้างบ้าน

ความรุนแรงในครอบครัว จึงเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของผู้หญิง และเป็นการละเมิดสิทธิด้านต่างๆ ของผู้หญิง เนื่องจากการที่ผู้หญิงต้องถูกทุบตีทำร้าย ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าในรูปแบบใด ล้วนเป็นการละเมิดต่อสิทธิ เสรีภาพ

ในชีวิตและร่างกาย มีผู้หญิงที่ถูกสามีทุบตีจำนวนมากต้องการแฉความ หรือให้มีการบันทึกการกระทำผิดของสามี แต่เมื่อขอรับความคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่ กลับถูกปฏิเสธที่จะมายังที่เกิดเหตุ หรือเจ้าหน้าที่ กลับมาเจรจาให้ยอมความกันเสีย การกระทำของเจ้าหน้าที่ ทำให้ผู้หญิงไม่ได้รับความ คุ้มครองจากการทำร้ายร่างกายจากสามี ทั้งที่เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำผิดตามกฎหมายอาญา

ผู้หญิงจึงถูกละเมิดสิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอีกด้วย รวมถึงการถูกริดรอนสิทธิในการหย่าขาดจากสามี เพราะขาด หลักฐานที่เพียงพอว่าถูกทำร้ายร่างกายจากสามี

ผู้หญิงจำนวนมากขาดอิสระในชีวิต เนื่องจากถูกสามีควบคุมทั้งด้านการเงิน การงาน และการดำเนินชีวิตด้านต่างๆ ผู้หญิงที่ถูกทุบตีบางคนต้องหยุดงาน รวมถึงต้องลาออกจากงาน เพราะความอับอาย กลัวว่าเพื่อนร่วมงานจะเห็นบาดแผลหรือรอยฟกช้ำ จึงอาจกล่าวได้ว่าความรุนแรงในครอบครัว เป็นอุปสรรคที่ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถบรรลุถึงสิทธิด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคมและวัฒนธรรมด้วย

การต่อสู้ของหญิงไทยเพื่อสิทธิที่จะเป็นอิสระจากความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายไทยแต่เดิม ให้สิทธิผู้ชายที่จะทุบตีทำร้ายร่างกายภรรยาได้ โดยมีบทบัญญัติในกฎหมายลักษณะผัวเมีย ซึ่งใช้กันมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ให้สามี "ตีเมีย" ภรรยาได้ และมีสิทธิที่จะยกให้หรือขายภรรยาเพื่อชำระหนี้ ก็ได้ จนกระทั่งใน พ.ศ.2410 มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของ การเรียกร้องความเป็นธรรมครั้งแรกของหญิงไทย เมื่อ อำแดงจั่น ทูลเกล้าถวายฎีกาต่อ รัชกาลที่ ๔ เพื่อขอเป็น อิสระจากการถูกสามีขาย โดย ที่ตนไม่ยินยอม

อำแดงจั่นได้กล่าวโทษนายเอี่ยม ซึ่งเป็นผัวว่า ลักเอาชื่อของตนไปขายให้เป็นทาสแก่ผู้อื่น โดยที่ตนมิได้รู้เห็นด้วย รัชกาลที่ 4 จึงมีพระราชดำริต่อเรื่องนี้ว่า **"กฎหมายนี้ เมื่อพิเคราะห์ดูเหมือนผู้หญิงเป็นควาย ผู้ขายเป็นคน หาเป็นการยุติธรรมไม่ให้ยกเลิก เสีย"**

สิทธิของสามีในการโบยตีภรรยา ได้คงอยู่มาจนถึงปี พ.ศ.๒๔๗๔ เมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ อันเป็นบรรพที่ว่าด้วยกฎหมายครอบครัว ปัจจุบัน สถานภาพและสิทธิของหญิงไทยตามกฎหมายได้รับการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ตาม กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ปี พ.ศ.2540 กำหนดว่า

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน....

มาตรา ๓๑ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษ ด้วยวิธีการโหดร้าย หรือ ไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้....

และจากการเคลื่อนไหวของเครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ ทำให้ผู้หญิงมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากความรุนแรงในครอบครัว ตาม มาตรา ๕๓ ที่กำหนดว่า เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการ ไซความรุนแรง และการปฏิบัติอันไม่เป็น ธรรม...

อย่างไรก็ตาม กฎหมายของไทยในปัจจุบัน ยังไม่ได้ให้ความคุ้มครองผู้หญิงจากการถูกข่มขืนโดยสามี และมีการเลือกปฏิบัติเรื่องสิทธิในการฟ้องหย่า เนื่องจาก สามีฟ้องหย่าภรรยาได้ เมื่อภรรยามีชู้ แต่หากภรรยาจะฟ้องหย่าสามีได้ เมื่อ พิสูจน์ว่าสามีเลี้ยงดูหญิงอื่นที่มิใช่ภรรยา ทั้งที่ในปัจจุบัน หญิงไทยจำนวนมากได้รับความรุนแรงจากพฤติกรรม ของสามีที่แอบไปมีเพศ สัมพันธ์กับหญิงอื่น

ด้วยความตระหนักว่า ความรุนแรงในครอบครัว มิควรเป็นเรื่องส่วนตัวอีกต่อไป กลุ่มและองค์กร ผู้หญิงจึงรวม ตัวกันรณรงค์ให้ มีวันยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง 25 พฤศจิกายน และยื่นข้อเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินมาตรการต่างๆ ในการป้องกันแก้ไขปัญหานี้

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรี (สสส.) ได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ให้กำหนดมาตรการแก้ไข ปัญหาความรุนแรงต่อ สตรีและกำหนดให้เดือนพฤศจิกายนของทุกปีเป็นเดือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.2542 และในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2543 ครม.ได้เห็นชอบกับ นโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและ

สตรี ตามที่สภ.เสนอและ ให้ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานและประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนในการ
ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรีต่อไป

ลูกรัก
จงดูเยี่ยงพญาคอรั้งใหญ่
ถึงแก่งกาจอาจหาญสักปานใด
ก็ยอมไม่ทำร้ายซึ่งลูกเมีย
(พระราชนิพนธ์พระเจ้าปด ในรัชกาลที่ ๕)

พนักงานสอบสวนหญิงประจำสถานีตำรวจ : กลไกเบื้องต้นในการบรรเทาความรุนแรงต่อสตรี

นางสุกัญญา รัตนาคินทร์
อัยการประจำกรม สำนักงานอัยการสูงสุด

บทนำ

อันเนื่องจากการรณรงค์ผลักดันขององค์กรสตรีต่างๆเรียกร้องให้มีพนักงานสอบสวนหญิงประจำสถานีตำรวจเพื่อเข้ามาสอบสวน คดีที่มีการกระทำรุนแรงต่อสตรี ไม่ว่าจะเป็นคดีล่วงละเมิดสิทธิทางเพศ เช่น ช่มชู้ อนาจาร การค้าประเวณี รวมทั้งคดีความรุนแรงในครอบครัว ที่เกิดกับ สตรีและเด็ก ด้วยสาเหตุสำคัญคือ หากมีพนักงานสอบสวนหญิงประจำสถานีตำรวจ จะช่วยให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายลด ความอาย กล้าที่จะ ให้ถ้อยคำอันจะเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีมากขึ้น นอกจากนั้นด้วยความเป็นเพศเดียวกับผู้เสียหาย พนักงานสอบสวนหญิง จึงมีแนวโน้มจะเข้าใจใน ปัญหาความทุกข์ความเดือดร้อนและไม่มีทัศนคติในทางลบต่อผู้เสียหาย ทำที่ดังกล่าวจะช่วยป้องกันมิให้สตรีเหล่านี้ ไม่ถูกกระทำรุนแรงซ้ำ จาก กระบวนการยุติธรรม ทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตราการดังกล่าวจะทำให้ประชาชนเชื่อ มั่นว่า จะได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น

กรมตำรวจในสมัยนั้น ซึ่งปัจจุบันคือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงได้จัดให้มี พนักงานสอบสวนรุ่นแรก ประจำ 3 สถานีตำรวจ ใน เขตกรุงเทพมหานครคือ สน.ตลิ่งชัน, สน.บางนา และสน.บางซื่อ ซึ่งเป็นท้องที่มีรายงานคดีการกระทำรุนแรงต่อสตรีค่อนข้างมาก พนักงานสอบสวน ที่ตั้ง ขึ้นครั้งแรกนี้เป็นเพียงโครงการทดลองนำร่อง โดยคัดเลือกพนักงานสอบสวนหญิงจาก หน่วยงานภายในด้วยความสมัครใจของตำรวจ หญิง ที่สำเร็จการศึกษาทางด้านนิติศาสตร์ จำนวน 15 คน เพื่อทำการประเมินประสิทธิภาพในการทำงานของ พนักงานสอบสวนหญิงก่อน หลังจากพนักงานสอบสวนหญิงรุ่นแรกได้ผ่านผลการประเมินตามโครงการทดลองนำร่องแล้ว จึงจะเปิดรับ พนักงานสอบสวนหญิงรุ่นที่สอง เพื่อขยายไปยังสถานีตำรวจอื่นๆ ในเขตกรุงเทพมหานครมากขึ้น รวมทั้งขยายไปยังจังหวัดใหญ่ ๆ ใน ส่วนภูมิภาคด้วย เช่น จังหวัดสงขลา ชลบุรี และ เชียงใหม่ กระนั้นก็ตาม วิธีการ คัดเลือกพนักงานสอบสวนยังคงใช้วิธีการเดิม คือ คัดเลือกจากความสมัครใจของตำรวจหญิงที่สำเร็จการศึกษา วิชาขานิติศาสตร์ จวบจนปัจจุบัน สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีพนักงานสอบสวนหญิงทั้งสองรุ่นรวม 19 คน ประจำอยู่ตามสถานีตำรวจต่างๆที่มีป้าย "ศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี" กำกับไว้

ผลจากโครงการนำร่อง พนักงานสอบสวนหญิงรุ่นแรกและรุ่นที่สองต่างเผชิญปัญหาล้ำคลึงกัน คือ มีสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงมาแจ้ง ความร้องทุกข์ที่สถานีตำรวจน้อยมาก เมื่อเทียบกับคดีประเภทอื่น ๆ เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ตระหนักว่าพนักงานสอบสวนจะให้ความคุ้มครองแก่สตรีผู้เดือดร้อนจากการกระทำรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คดีที่สามีทำร้ายภรรยา ถือว่าเป็นเรื่องผิดกฎหมายอาญา มิใช่เรื่องส่วนตัวของผู้หญิงดังที่เจ้าหน้าที่ตำรวจชายมักใช้ถ้อยคำนี้ไกลเกลี่ยผู้เสียหายอยู่เสมอมา แม้ภายหลังผู้กำกับสถานีจะปรับเปลี่ยนให้พนักงานสอบสวนหญิงได้รับผิดชอบคดีประเภทอื่นเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ในการทำคดีที่หลากหลายแล้วก็ตาม แต่ก็ยังปิดกั้นมิให้พนักงานสอบสวนชาย (ในสถานีที่มีพนักงานสอบสวนหญิงประจำอยู่) เข้ามามีส่วนร่วมในคดีละเมิดสิทธิทางเพศของสตรีอยู่ดี การที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติมอบหมายให้พนักงานสอบสวนหญิงรับผิดชอบเฉพาะคดีการกระทำรุนแรงต่อหญิง

และเด็กเพียงอย่างเดียว เมื่อพิจารณาอย่างแท้จริงแล้วจะเห็นว่านโยบายดังกล่าวไม่อาจช่วยเหลือหญิงและเด็กให้พ้นจากภัยคุกคามได้เลย เพราะพนักงานสอบสวนหญิงเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งของกระบวนการให้ความคุ้มครองแก่สตรีและเด็กที่ถูกล่วงละเมิดสิทธิทางเพศ แต่การมอบหมายคดีดังกล่าวให้แก่พนักงานสอบสวนหญิงโดยลำพังในขณะที่ให้พนักงานสอบสวนชายทำคดีประเภทอื่น นั้นหมายความว่าเราไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้ความคุ้มครองแก่สตรีและเด็กได้อย่างทั่วถึง เพราะสำหรับห้องที่ยังไม่มีพนักงานสอบสวนหญิงประจำอยู่ เราจะมีหลักประกันหรือมั่นใจได้อย่างไรว่าหญิงและเด็กจะได้รับความคุ้มครองโดยปราศจากท่าทีที่มีอคติทางเพศจากพนักงานสอบสวนชาย และจากสภาพความเป็นจริงที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติอาจจะจัดให้มีพนักงานสอบสวนหญิงเพื่อประจำทุกสถานีตำรวจทั่วประเทศในระยะเวลาอันสั้น การที่จะ แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการฝึกอบรมประเด็นสตรีให้กับพนักงานสอบสวนทั้งหญิงและชาย และเปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนหญิงและชายได้ทำงานร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติ ถ่ายทอดมุมมองซึ่งกันและกัน อันจะเป็นกระบวนการที่ช่วยสร้างความเข้าใจและความยอมรับนับถือในกันและกันโดยปราศจากอคติทางเพศ อีกทั้งการยอมรับดังกล่าวยังช่วยเปลี่ยนแปลงทัศนคติของพนักงานสอบสวนชายที่มีต่อผู้เสียหายในคดีล่วงละเมิดสิทธิทางเพศให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นซึ่งเป็นผลดีต่อการให้ความคุ้มครองแก่เด็กและสตรีตามเจตนารมณ์แรกเริ่ม ด้วยเหตุผลดังกล่าวมา รัฐจึงควรปรับปรุงเงื่อนไขในการเปิดสอบรับพนักงานสอบสวนจากบุคคลภายนอก ซึ่งเคยกำหนดคุณสมบัติไว้เฉพาะเพศชายที่สำเร็จการศึกษาศาสนา นิติศาสตร์เท่านั้น เป็นการเปิดกว้างเพื่อให้ทั้งหญิงและชายมีโอกาสสอบผ่านการคัดเลือกตามความสามารถของตน จากนั้นพนักงานสอบสวนต้องเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับคดีละเมิดสิทธิทางเพศ โดยกระบวนการเช่นนี้ เราจึงจะมั่นใจได้ว่า ผู้หญิงและเด็กจะได้รับความคุ้มครองอย่างทั่วถึง

นอกจากปัญหาทางด้านทัศนคติแล้ว การจัดให้มีโครงการพนักงานสอบสวนหญิงเป็นเพียงโครงการทดลองนำร่องที่ต้องประเมินผลการดำเนินงาน ยังส่งผลให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโครงการทดลองนำร่องต้องตกอยู่ในภาวะที่ไม่ชัดเจนไปทุกเรื่อง ตั้งแต่อุปกรณ์การทำงาน เช่น รถพาหนะที่พนักงานสอบสวนไม่เพียงพอ ไม่มีห้องเวรสำหรับพนักงานสอบสวนหญิงที่ต้องออกเวรในรอบดึก ความเจริญก้าวหน้าหรือความมั่นคงในสายการทำงาน สภาพเช่นนี้จะแตกต่างกับศาลหรืออัยการ ที่ยกเลิกกฎระเบียบห้ามสตรีเข้ารับราชการเป็นผู้พิพากษาและอัยการอย่างถาวร มิใช่เพียงโครงการทดลองนำร่องเป็นผู้พิพากษาหญิงหรืออัยการหญิง จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหาทัศนคติในการทำงานร่วมกันระหว่างหญิงและชาย ดังนั้นจึงควรปรับปรุงโครงการพนักงานสอบสวนหญิงให้เป็นนโยบายถาวร

การทำงานจากสถิติคดี

พนักงานสอบสวนหญิงควรได้รับโอกาสในการสอบสวนคดีทุกประเภทเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนชาย ในทางกลับกัน พนักงานสอบสวนชายก็ควรสอบสวนคดีล่วงละเมิดสิทธิทางเพศด้วยเช่นกัน เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ในการทำงาน และสร้างมุมมองในการทำงาน เกี่ยวกับ บทบาทของ หญิงชาย อันจะช่วยลดหรือเปลี่ยนทัศนคติที่แฝงอคติทางเพศ ท้ายที่สุดเด็กและสตรีก็จะได้รับการคุ้มครองอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่

สถิติเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี (การข่มขืน)

ดร.อังกาบ กอศรีพร

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีสถิติว่าสตรีถูกข่มขืน 1.3 รายต่อนาที 78 ราย ต่อชั่วโมง 1,872 รายต่อวัน 56,160 รายต่อเดือน และ 683,280 รายต่อปี (<http://www.cs.utk.edu>) ในประเทศไทยสถิติจากกรมตำรวจแสดงว่าสตรีไทยถูกข่มขืน 10.73 รายต่อวันในปี พ.ศ. 2542 ความแตกต่าง ของสถิติของทั้งสองประเทศขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น คำนิยามของคำว่า "ข่มขืน" ต่างกัน สหรัฐอเมริกามีค่านิยมและประเภทของการข่มขืน มากกว่าของไทย ความเต็มใจของผู้ถูกข่มขืนที่จะแจ้งความ แต่ความแตกต่างที่สำคัญคือประชากรของสหรัฐอเมริกา มีจำนวนมากกว่าของไทยมาก และจึงทำให้ตัวเลขสถิติเช่นนี้ ความจริงแล้วไม่เหมาะสมที่จะนำมาเปรียบเทียบกับระหว่าง

ประเทศ จึงควรจะมีการคำนวณ อัตราการถูกข่มขืน เช่นเดียวกับการคำนวณอัตราต่าง ๆ ที่ใช้ในประชากรศาสตร์ เช่น อัตราการเกิด (crude birth rate) คือจำนวนการเกิดมีชีวิตต่อประชากร 1,000 คน หรืออัตราการตายของมารดา คือ จำนวนมารดาที่เสียชีวิตจากการคลอดบุตรต่อจำนวนที่เกิดรอด 100,000 คน ซึ่งโดยปกติจะเป็นอัตราต่อปี

การข่มขืนเป็นความรุนแรงรูปแบบหนึ่งต่อสตรี ตามประกาศของสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1993 ว่าด้วยเรื่องความรุนแรงต่อสตรี ความรุนแรง ต่อสตรีครอบคลุมทั้งความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ และทางอารมณ์ ซึ่งเกิดขึ้นในครอบครัว ชุมชน และเพราะการขาดการละเลยเอาใจใส่จาก เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความรุนแรงต่อสตรีและเด็กที่เกิดขึ้นในบ้าน และการที่สามีข่มขืนภรรยา การทำให้อวัยวะเพศของสตรีพิการ เพราะการขลิบ การข่มขืน ความรุนแรงที่ไม่ได้เกิดจากคู่สมรส การพยายามลวนลามและการข่มขู่ทางเพศในสถานที่ทำงาน (The Thailand NGO Report For Beijing+5, 1995:59) ในเวทีการประชุมเรื่องสตรีที่ปักกิ่งที่เรียกว่า The Beijing Platform for Action ในปี ค.ศ. 1995 ก็ได้กล่าวว่าการ ทารุณทางร่างกาย ทางเพศและทางจิตใจเนื่องจากการขาดความสนใจจากรัฐบาล จะต้องรวมกรณีต่าง ๆ ที่รัฐบาลละเลยเพิกเฉย ที่จะลงโทษผู้กระทำ ความรุนแรง รวมไปถึงความรุนแรงต่าง ๆ ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน ในกรณีที่มีการใช้อาวุธในการกระทำความรุนแรง โดยเฉพาะในกรณีการฆาตกรรม การข่มขืนโดยวางแผนล่วงหน้า การใช้สตรีทางเพศราวกับทาส การบังคับให้ตั้งครรภ์ การทำแท้งเพราะเลือกเพศของทารก การบังคับให้ทำหมัน และคุมกำเนิด การล่าเหยื่อให้ความสำคัญต่อเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง รวมทั้งการฆ่าเด็กทารกเพศหญิง

ในประเทศไทย สถิติเกี่ยวกับการข่มขืน และการข่มขืนแล้วฆ่า กล่าวได้ว่าเป็นเพียงยอดของ ภูเขาน้ำแข็ง เพราะสตรีที่ถูกข่มขืนจะถูก ตราหน้าจากสังคม แม้ว่าผู้กระทำผิดจะเป็นผู้ชาย การถูกตราหน้าจากสังคมเพียงอย่างเดียวก็ถือเป็นความทรมานทางจิตใจมากแล้ว สำหรับ ผู้ถูกข่มขืน แต่ยังมีปัจจัยที่สำคัญอีก 4 ประการที่ทำให้สตรีตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนไม่เต็มใจที่จะแจ้งความ กล่าวคือ การโยนความผิด ให้แก่สตรีเมื่อถูกข่มขืน การที่ตำรวจผู้ทำการสืบสวนคดีข่มขืนเกือบทั้งหมดเป็นชาย ระบบศาลที่ล่าช้าและมีบทลงโทษเบา รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ที่ไม่ตั้งใจจริงที่จะปกป้องชื่อเสียง (identity)

เนื่องจากสตรีเป็นผู้ถูกกระทำจึงไม่ควรสมควรถูกตราหน้าจากสังคม ผู้กระทำผิดคือเพศชายควรถูกตราหน้ามากกว่าเนื่องจากการข่มขืนเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ การป้องกันที่พื้นฐานที่สุดและสำคัญที่สุดจะต้องเริ่มที่บ้านและในระบบโรงเรียนขณะที่เด็กยังอายุน้อย เด็กชายต้องถูกสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของเพศหญิง และไม่เห็นเพศหญิงเป็นเพียงวัตถุ ทางเพศ ที่จะนำมาสนองตัณหาได้ตามใจตน เด็กชายต้องเรียนรู้ที่จะเคารพสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของเพศหญิงเช่นเดียวกับสิทธิและศักดิ์ศรีของเพศชาย

เด็กหญิงก็ควรได้รับการสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อมว่าการข่มขืนเป็นอาชญากรรมที่รุนแรงที่สุดประเภทหนึ่งต่อสตรี และเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของตน เด็กหญิงต้องเรียนรู้ว่าสตรีถูก ข่มขืน ไม่ควรเป็นฝ่ายที่รู้สึกอายแต่ผู้ชาย ต่างหากที่ควรจะรู้สึกอาย และควรถูกลงโทษ และเหยื่อของการข่มขืนควรจะต้องแจ้งความเพื่อดำเนินคดีต่อไป ตัวสตรีเองก็ต้องมีมาตรการป้องกันตนเองจากการถูกข่มขืน ซึ่งกรมตำรวจก็ได้เสนอแนะไว้หลายประการเพื่อลดความเสี่ยง เช่น ไม่ควรแต่งตัวให้เปิดเผยเนื้อตัวมากเกินไป ไม่ควรออกนอกบ้านในเวลากลางคืน โดยลำพัง ไม่ควรไปในที่เปลี่ยวตามลำพัง ควรให้คนที่บ้านรับรู้ว่าจะไปไหน คาดว่าจะกลับบ้านเวลาประมาณเท่าใดและควรติดบัตรประจำตัว ประชาชนไว้กับตัวเสมอ เป็นต้น

ในกรณีของการข่มขืนเด็กหญิงโดยญาติผู้ใหญ่ในบ้าน องค์การเอกชนรวมทั้งเพื่อนบ้านใน ชุมชนควรสอดส่องเป็นหูเป็นตา และถือเป็นความ รับผิดชอบที่จะรายงานต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ การข่มขืนเป็นอาชญากรรมที่รุนแรงมาก จึงไม่ควรถือว่าเป็นเรื่องของคนในครอบครัว คนนอกไม่ควร เข้าไปยุ่ง" ตามทัศนคติของคนไทยโดยทั่วไปการที่เด็กหญิงถูกข่มขืนโดยคนในครอบครัวติดต่อกันเป็นเวลานาน จะก่อให้เกิดบาดแผลทางด้านจิตใจที่อาจใช้เวลาในการรักษา หรืออาจเป็นผลลบที่แก้ไขไม่ได้เลยก็ได้แม้ว่าบาดแผลทางร่างกายอาจหายได้ในเวลาไม่นาน

เมื่อผู้ถูกข่มขืนมาแจ้งความที่สถานีตำรวจแล้วมีการสอบสวนซึ่งโดยปกติกระทำโดยตำรวจเพศชาย ทั้งประเทศไทยมีตำรวจหญิงที่ทำหน้าที่พนักงานสืบสวนสอบสวนหญิงเพียง 13 คน (การสนทนากับ ร.ต.อ.หญิงที่ประจำที่สถานีโรงพักบางซื่อ เมื่อ 26 มิถุนายน 2543) โดยใน กรุงเทพมหานคร มีพนักงานสืบสวนสอบสวนหญิงเพียงสามคนที่ผ่านการอบรมการสอบปากคำผู้ถูกข่มขืน และแต่ละคนประจำอยู่ที่สถานีตำรวจบางซื่อ บางนา ดลสังข์ ตามลำดับ และอาจถูกเรียกตัวมาสอบปากคำคดีข่มขืนที่แจ้งความที่สถานีโรงพักอื่น ๆ

ในเขต กรุงเทพมหานครด้วย ในต่างจังหวัด มีพนักงานสืบสวนสอบสวนหญิงหญิงเพียงสามคนที่ทำหน้าที่นี้ กระจายอยู่ตามภาคต่าง ๆ คือที่ เชียงใหม่ ชลบุรี (พัทยา) และ สงขลา จำนวนเพียงเท่านี้ห่างไกลจากความพอเพียงที่จะทำการสอบปากคำผู้ถูกข่มขืน ซึ่งนอกจากจะผ่านประสบการณ์ที่ น่าตกใจแล้วยังรู้สึกอายที่จะตอบคำถามต่าง ๆ ด้วย ฉะนั้น จึงจำเป็นจะต้องเพิ่มจำนวนพนักงานสืบสวนสอบสวนหญิง เพื่อให้เหยื่อที่ถูกข่มขืน ลดความกลัวและความอายที่จะมาแจ้งความและถูกสอบปากคำ

การดำเนินคดีในประเทศไทยมีความล่าช้าและการลงโทษไม่หนักพอที่จะเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการลดอาชญากรรมต่าง ๆ รวมถึงการข่มขืนด้วย ในกรณีคดีข่มขืนโดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีข่มขืนแล้วฆ่า และในคดีที่เหยื่อการข่มขืนเป็นกลุ่มที่ช่วยตนเองไม่ได้ เช่น เด็กอายุน้อยที่ถูกข่มขืนโดยผู้ใหญ่ที่มีอำนาจเหนือเด็กเช่น ครู พระสงฆ์ และการข่มขืนโดยญาติ ๆ ในครอบครัว

การรายงานข่าวการข่มขืนโดยสื่อเช่น หนังสือพิมพ์บางฉบับและโดยรายการบางรายการในสถานีวิทยุไม่ให้ความสำคัญเคารพต่อความเป็นส่วนตัว และไม่ตั้งใจจริงที่จะปกป้องว่าผู้ถูกข่มขืนเป็นใคร เช่นเพื่อเพิ่มยอดขาย หนังสือพิมพ์บางฉบับมักแสดงรูปของผู้ถูกข่มขืนโดยมีแถบสีดำเล็ก ๆ ปิดตาและให้ชื่อสมมติแต่กลับให้ที่อยู่จริง ซึ่งการกระทำเช่นนี้ไม่เอื้อให้ผู้ถูกข่มขืนไปแจ้งความที่สถานีตำรวจ และในทางอ้อมเป็นการสนับสนุนผู้กระทำการข่มขืนเพราะรู้ว่าหากผู้ถูกข่มขืนรู้ว่าสังคมจะตราหน้าสตรีที่ถูกข่มขืนถ้ารู้ว่าสตรีนั้นเป็นใคร โอกาสที่สตรีที่ถูกข่มขืนจะแจ้งความจะลดลง ดังนั้นสื่อที่ไม่มีจรรยาบรรณเช่นนี้ควรถูกควบคุมอย่างเข้มงวดยิ่งขึ้นโดยรัฐเพื่อให้การรายงานข่าวการข่มขืนเป็นไปในทางที่เหยื่อการข่มขืนเสียหายน้อยที่สุด สื่ออีกประเภทหนึ่งในยุคโลกาภิวัตน์คือ การใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงของผู้มีพฤติกรรม ไปในทำนองที่จะเป็น ผู้กระทำการข่มขืน เพราะมีเว็บไซต์ (Websites) ที่เกี่ยวกับเรื่องทางเพศและนอกจากนั้นยังมีซีดี (CD) เกี่ยวกับเพศซึ่งขายอย่างผิดกฎหมาย ในประเทศไทย รัฐบาลยังจะต้องหามาตรการที่จะลดผลกระทบในทางลบที่มีต่อผู้ที่มีแนวโน้มจะกระทำการข่มขืน

ตารางที่ 1 จำนวนคดีข่มขืนที่ได้รับแจ้ง และจำนวนที่จับได้ ปี 2533 - 2542					
ปี	จำนวนคดี ที่ได้รับแจ้ง	จำนวน ที่จับได้	ร้อยละของคดี ที่จับได้	ร้อยละของการเพิ่มขึ้น ของจำนวน คดีที่ได้รับแจ้ง	ร้อยละของการเพิ่มขึ้น ของ กรณีที่ถูกจับได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1990 (2533)	2,514	1,742	69.29	n.a.	N/A
1991 (2534)	2,548	1,833	71.94	1.35	5.22
1992 (2535)	2,742	1,996	64.03	7.61	8.89
1993 (2536)	3,356	2,149	70.48	22.39	7.67
1994 (2537)	3,642	2,567	70.79	8.52	19.45
1995 (2538)	3,769	2,668	71.9	3.49	3.93
1996 (2539)	3,569	2,566	68.84	-5.31	-3.82
1997 (2540)	3,726	2,565	67.61	4.4	-0.04
1998 (2541)	3,516	2,377	67.61	-5.64	-7.33
1999 (2542)	3,916	2,407	61.47	11.38	1.26

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำหรับคอลัมน์ที่ 1 และ 2 ส่วนคอลัมน์ที่ 3, 4 และ 5 คำนวณจาก 2 คอลัมน์แรก

ข้อสังเกตจากตารางที่ 1 คือ จำนวนของการแจ้งความว่าถูกข่มขืนมีน้อยรายมากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรเพศหญิงซึ่งมีประมาณ 30 ล้านคนในปี พ.ศ. 2539 ยิ่งกว่านั้น จำนวนการเพิ่มต่อปีก็น้อยมากจาก 2,514 กรณีในปี พ.ศ.2533 เป็น 3,916 กรณีในปี พ.ศ. 2542 อัตราการเปลี่ยนแปลงของการแจ้งความว่าถูกข่มขืนค่อนข้างไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนซึ่งทำให้ยากต่อการตีความ การที่มีจำนวนการแจ้งความคดีข่มขืน น้อยรายมีสาเหตุหลักคือ ความกลัวถูกสังคมตราหน้า ความละอายความรู้สึกลด ซึ่งเป็นผลมาจากการถูกละเมิด สันดอนเกี่ยวกับเรื่องทางเพศ ในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ (patriarchal society) เหตุผลอีกประการหนึ่งคือ เหยื่อของการข่มขืนมีสัดส่วนของเด็กหญิงสูงขึ้น (Friend of Women Newsletter, Vol.9 Jan.-Dec. 1998: 11) เด็กหญิงเหล่านี้จะมีความเกรงกลัวและ/หรือขาด ความรู้ว่าจะทำอย่างไรจึงจะพ้นจากการ ถูกข่มขืนซ้ำแล้วซ้ำเล่า และถูกข่มขืนโดยญาติผู้ใหญ่ที่ข่มขืนตน ยิ่งกว่านั้นการที่กฎหมายไทยไม่ถือว่าการที่สามีข่มขืนภรรยาของตนเป็นการข่มขืน ก็อาจเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่ง

ประมาณร้อยละ 60-70 ของผู้กระทำการข่มขืนถูกจับได้ในแต่ละปี ระหว่างปี พ.ศ.2533-2542 ซึ่งก็นับว่าเป็นอัตราที่สูง (ตารางที่ 1) แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงจากปีหนึ่งไปยังปีถัดไปก็ไม่มีแผนที่มีมองเห็นได้ นอกจากว่ามีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงในปีท้าย ๆ (พ.ศ.2539-2541) ซึ่งอาจตีความได้หลายประการ ผู้ถูกข่มขืนอาจมีอายุต่ำลงอีกและยิ่งเกรงกลัวที่จะชี้ตัวผู้ต้องหา ผู้กระทำการข่มขืนอาจรู้จักหลบหลีกการจับกุมได้ดีขึ้น หรือตำรวจอาจให้ความสนใจกับคดีข่มขืนน้อยลงกว่าปัญหาสังคมอื่น ๆ เช่น ยาเสพติด ควรจะมีการ

สำรวจสาเหตุที่แท้จริงเพราะดังที่กล่าวซ้ำมาหลายครั้งแล้วว่า การข่มขืน โดยเฉพาะการข่มขืนแล้วฆ่าเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดที่สามารถเกิดขึ้นได้แก่สตรี

ตารางที่ 2 จำนวนคดีข่มขืนและฆ่า ได้รับแจ้งและจำนวนที่จับได้ ปี 2533 - 2542			
ปี	จำนวนคดีข่มขืนและฆ่า	จำนวนคดีที่ถูกจับได้	ร้อยละของจำนวนคดีที่ถูกจับได้
1990 (2533)	22	20	90.91
1991 (2534)	21	16	76.19
1992 (2535)	21	17	80.95
1993 (2536)	14	12	85.71
1994 (2537)	12	8	66.67
1995 (2538)	19	4	21.05
1996 (2539)	21	17	80.95
1997 (2540)	15	10	66.67
1998 (2541)	24	14	58.34
1999 (2542)	4	3	75
ที่มา : เช่นเดียวกับตารางที่ 1			

ตารางที่ 2 แสดงว่าตำรวจใช้ความพยายามมากขึ้นในการติดตามจับกุมผู้กระทำการข่มขืนแล้วฆ่า ดังจะเห็นได้จากอัตราการจับกุมผู้กระทำผิดที่เป็นอัตรารายปีที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน สาเหตุที่เห็นได้ชัดคือแม้ตำรวจจะเห็นว่าการข่มขืนเป็นอาชญากรรม แต่อาชญากรรมที่รวมทั้งการข่มขืนและฆาตกรรมเป็นอาชญากรรมที่กระทบกระเทือนต่อสังคมโดยส่วนรวมมากกว่าการข่มขืนเพียงประการเดียว

โดยสรุป เรื่องสำคัญเกี่ยวกับการข่มขืนและการข่มขืนแล้วฆ่า คือ

1. การป้องกันการข่มขืนต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็กชายยังอายุน้อยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมทั้งที่บ้านและ โรงเรียน
2. เด็กหญิงและสตรีต้องถูกสอนให้ตระหนักว่าการข่มขืนเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และถูกสอนให้ป้องกันตนเองจากการถูกข่มขืนโดยมาตรการต่าง ๆ
3. ตำรวจหญิงที่ถูกอบรมให้สอบสวนผู้มาแจ้งความว่าถูกข่มขืนจะต้องมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมากและในเวลาอันรวดเร็ว
4. กระบวนการศาลจะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็วกว่าเท่าที่เป็นอยู่และเพิ่มบทกำหนดการลงโทษให้นักขืน
5. สื่อต่าง ๆ ต้องถูกควบคุมโดยรัฐ และต้องมีจรรยาบรรณในการสื่อข่าวเพื่อปกป้องผู้บริสุทธิ์ ส่วนผลกระทบในทางลบ เช่น เวบไซต์ และซีดี ลามกก็จะต้องทำให้ลดต่ำที่สุดด้วยเช่นกัน